

UMĚLCI NOVOMĚSTSKA

Vítězslava Kaprálová Josef Svítlík Karník Josef Věromír Pleva Pavla Křičková Vilém Mrštík Jan Evangelista Nečas Petr Křička Josef Veselka

Novoměstsko svou krásou učarovalo řadě výtvarníků, hudebníků i literátů. Některí z nich se zde narodili a zůstali se zdejším krajem svázáni celý svůj život, jiní Novoměstsko objevili při svých cestách a poté se sem pravidelně vraceli, aby se stále znova a znova nechali inspirovat malebnou krajinou Vysočiny.

LITERÁTI

Jan KARAFIÁT

spisovatel, publicista a evangelický kněz
* 4. 1. 1846 Jimramov – † 31. 1. 1929 Praha

Působil jako evangelický kněz v Jimramově. Je autorem známé knížky pro děti „Broučci“. Na jeho rodném domě čp. 10 je umístěna spisovatelská pamětní deska od akademického sochaře Antonína Lhotáka. Ve stálé expozici v Síni rodáků v Jimramově jsou vystavena různá vydání knihy „Broučci“ ze stejnojmenného loutkového filmu od Jiřího Trnky.

Petr KŘÍČKA

básník a překladatel
* 4. 12. 1884 Kelč – † 25. 7. 1949 Okarec u Náměště nad Oslavou

Pavla KŘÍČKOVÁ-HOMOLKOVÁ

básnířka a spisovatelka
* 14. 2. 1886 Kelč – † 10. 7. 1972 Nové Město na Moravě

Sourozenci Kříčkovi prožili část dětství v Maršovicích na rychtě, rodném domě jejich matky. Horácko se zapsalo do duše vnímavých dětí, v jejich pozdější tvorbě se často objevovaly námitky z Vysočiny, např. v Petrově sbírce Šípkový keř či Bílý šít (skutečný šít rychty). U vchodu Maršovské rychty je umístěna pamětní deska sourozenců Kříčkových od Jiřího Plieštka. Oba jsou pochováni na katolickém hřbitově v Novém Městě.

Alois MRŠTÍK

spisovatel, překladatel, pedagog
* 14. 10. 1861 Jimramov – † 24. 2. 1925 Brno

Vilém MRŠTÍK

spisovatel, dramatik, překladatel, redaktor
* 14. 5. 1863 Jimramov – † 2. 3. 1912 Díváky

Oba bratři prožili v Jimramově nejranější dětství. Jejich rodný dům čp. 156 připomíná pamětní deska od Julia Pelikána. Životu a dílu bratří Mrštíků je věnována část stálé expozice v Síni rodáků v Jimramově.

Josef SVÍTLÍK – Jan KARNÍK

básník, spisovatel, překladatel a lékař
* 16. 8. 1870 Nové Město na Moravě – † 27. 12. 1958 Nové Město na Moravě

Lékař Josef Svítlík publikoval svá literární díla pod pseudonymem Jan Karník. V Novém Městě žil a tvořil na Malé ul. v domě čp. 153, kde současně působil jako lékař. Na Malé ulici je umístěna umělcova busta od Jiřího Plieštka. Svítlík-Karník je pochován na katolickém hřbitově v Novém Městě.

Jan Evangelista NEČAS

básník, překladatel a právník
* 25. 12. 1849 Studnice – † 30. 1. 1919 Brno

Jeho rodný dům ve Studnicích čp. 21 připomíná pamětní deska, jejímž autorem je akademický sochař Jan Růžička.

Josef VĚROMÍR PLEVA

spisovatel
* 12. 8. 1899 Svatka – † 7. 9. 1985 Brno

Dětství a mládí prožil v Rovném, Radňovicích a v Novém Městě, kde rodina bydlela v domě čp. 190 na Malé ulici (dům je již zbořen). Autorovy vzpomínky na rodný kraj se objevují v knize Malý Bobeš. J. V. Pleva je pochován na evangelickém hřbitově v Novém Městě.

HUDEBNÍCI

Vítězslava KAPRÁLOVÁ

hudební skladatelka, dirigentka
* 24. 1. 1915 Brno – † 16. 6. 1940 Montpellier (Francie)

Vítězslava Kaprálová absolvovala jako vůbec první dívka obor skladby a dirigování na brněnské konzervatoři. Ve studiu pokračovala v Praze a poté v Paříži u Bohuslava Martinů a Charlese Muncha. Často pobývala se svými rodiči na Třech Studních. Na vilce rodiny Kaprálových (Tři Studně čp. 39) je umístěna její pamětní deska. Na kraji zahrady je symbolický hrob Kaprálové s křížem z míst jejího posledního odpočinku v Montpellier. V lesním zákloutí na břehu rybníka Sykvice pramení dvě studánky, z nichž jedna nese po slavné dirigentce jméno Vitulka. U studánky stojí také kamenný pomníček. Kaprálová se provdala za spisovatele Jiřího Muchu, syna malíře Alfonse Muchy. O jejím životě napsal Jiří Mucha knihu Podivné lásky.

Jaroslav KŘÍČKA

skladatel a sbormistr
* 27. 8. 1882 Kelč – † 23. 1. 1969 Praha

Část dětství prožil se svými sourozenci na Maršovské rychtě. Společně se svým bratrem Petrem složili pro svou babičku dnes již téměř zlidovělou skladbu Bábinčin maršovský valčík.

Bohuslav MARTINŮ

hudební skladatel

* 8. 12. 1890 Polička – † 28. 8. 1959 Liestal u Basileje (Švýcarsko)

Martinů pobýval v létě 1938 u rodiny Kaprálových na Třech Studních. Ze vzpomínek na tento pobyt čerpal při zhudebnění prosté jímaře básně Miloslava Bureše Otvírání studánek. Vytvořená kantátka Otvírání studánek se stala podnětem ke znovuobnovení prastráreho zvyku čištění studánek.

Josef VESELKA

sbormistr a pedagog

* 7. 3. 1910 Nové Město na Moravě – † 22. 10. 1992 Praha

Studoval na Masarykově univerzitě v Brně obor Klasická filologie a Hudební věda. V roce 1931 založil Akademický pěvecký sbor Moravan. Veselka byl jedinečnou postavou české hudební kultury evropského významu. Jeho rodný dům na Nečasově ulici čp. 21 připomíná pamětní deska, jejíž autorem je Arnošt Chalupa.

GALERIE A VÝSTAVNÍ SÍNĚ

Horácká galerie

Nové Město na Moravě

Otevřeno: listopad–březen:
út-pá 9-12 a 13-17, so 9-13, ne 14-18
duben–říjen: út-ne 9-12 a 13-17
Tel. +420 566 654 211

Horácké muzeum a Informační centrum Nové Město na Moravě

Vratislavovo náměstí 114,
592 31 Nové Město na Moravě
Otevřeno: listopad–březen:
út-so 9-16, ne 9-13,
duben–červen, září–říjen: út-ne 9-16
červenec–srpen út-ne 9-17
Tel. +420 566 598 760 ic@nmnm.cz,
hm@nmnm.cz, www.nmnm.eu

Galerie Sněžné

Otevřeno: červen–září:
út-ne 10-12 a 13-17
Tel. +420 774 599 801

Galerie Tři Nový Jimramov

Otevřeno: denně 10-16
(telefonická domluva)
Tel. + 420 775 197 716

Galerie ZD Sněžné

Otevřeno: červenec–srpen
denně 9-12 a 13-17
Tel. +420 566 664 313

Síň rodáků a výstavní síň

U sv. Jana Jimramov

Otevřeno: září–červen dle dohody,
červenec–srpen út-ne 10-12 a 13-15
Tel. +420 604 888 933

NM
NM

Kraj Vysocina

František Emller

Jan Blažek

Josef Jambor

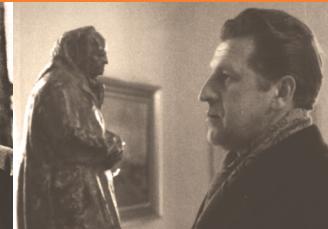
Jiří Plišťák

Bohdan Lacina

Pavel Kopáček

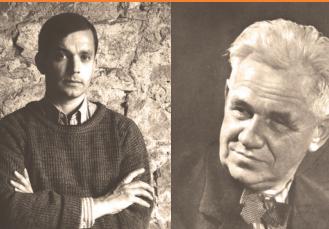
Vincenc Makovský

Arnošt Košík

Oldřich Blažíček

Karel Němec

Jan Šturna

Jiří Štourač

Alois Podloucký

VÝTVARNÍCI

Jan BLAŽEK

malíř

* 10. 1. 1920 Křídla u Nového Města na Moravě – † 5. 9. 1981 Uherské Hradiště

Studoval malbu a dekorativní umění na Škole umění ve Zlíně. Působil jako pedagog na Uměleckoprůmyslové škole v Uherském Hradišti. Kromě portrétní a figurální malby se věnoval také krajinomalbě. Blažek se snažil ve svých obrazech zachytit rozmanitost krajiny svého rodného kraje s jeho osobitou atmosférou. Rodné obci věnoval cyklus svých obrazů a vyzdobil tu sgrafity fasádu kulturního domu.

Oldřich BLAŽÍČEK

akademický malíř

* 5. 1. 1887 Slavkovice u Nového Města na Moravě – † 3. 5. 1953 Praha

Studoval na Akademii výtvarných umění u prof. Hanuše Schwaigera. Blažíček byl nejen vynikajícím krajinářem a portrétnistou, ale také malířem nádherných interiérů. Ve stálé expozici Horácké galerie je vystaven soubor jeho obrazů, např. obraz Matka (1919), Sv. Vít (1930), Zima v české vsi (1937).

František EMLER

akademický malíř, grafik a ilustrátor

* 26. 7. 1912 Přelouč – † 24. 5. 1992 Praha

Studoval na Akademii výtvarných umění v krajinářské škole prof. Otakara Nejedlého. Často pobýval na své chalupě v Kukliku (čp. 17). V Galerii ZD Sněžné je přístupná stálá expozice věnovaná jeho životu a dílu.

František HRADECKÝ

malíř

* 12. 1. 1909 Lysá nad Labem – † 1. 7. 1952 Nové Město na Moravě

Působil jako profesor kreslení a fidelit novoměstské reálky (gymnázia). Mezi jeho díla patří obrazy Přítelkyně při hudbě (1905) nebo Stmívání (1945).

Josef JAMBOR

akademický malíř a grafik

* 29. 10. 1887 Pohledec u Nového Města na Moravě – † 17. 9. 1964 Tišnov

Studoval na Akademii výtvarných umění a na grafické speciále prof. Maxe Švabinského. Jambor je představitelem realistické krajinářské malby, jeho obrazy zachycují atmosféru vysočinské krajiny s jejími typickými znaky. Ve stálé expozici Horácké galerie je vystaven soubor jeho děl, např. obrazy Podzim v listnatém lese (1930), Předjaří na milovských loukách (1953) a Jeřábky s Bohdalecem (1958).

Pavel KOPÁČEK

akademický malíř

* 10. 5. 1923 Nové Město na Moravě – † 2. 5. 1996 Nové Město na Moravě

Studoval na Škole umění ve Zlíně u prof. Vincence Makovského a na Akademii výtvarných umění v krajinářské škole prof. Otakara Nejedlého. Kopáček byl realistickým krajinářem používajícím osobitý rukopis a osobitou barevnou skálu. Zobrazen půvavné krajiny Novoměstská, ale maloval také zátiší a květinové motivy. Tvořil a žil v Novém Městě na Malé ulici v měšťanském domě čp. 153, kde měl svůj ateliér. Mezi jeho obrazy patří Ráno (1949), Tán (1954) a Předjaří (1960).

Arnošt KOŠÍK

akademický sochař

* 13. 5. 1920 Nové Město na Moravě – † 6. 1. 1990 Praha

Po absolvování sochařsko-kamenické školy v Hořicích studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze a na Akademii výtvarných umění u prof. Jana Laudy, Josefa Wagnera a Karla Pokorného. Košíkova sochařská tvorba proslála vývojem od figurálního zdobňování až po nefigurální tvorbu. Rodný dům umělce stojí na Nečasově ulici (čp. 30). V Novém Městě jsou z jeho děl instalovány: plastika Pohyb (1969, fasáda školní jídelny na ulici Leandra Čecha), reliéf Vincence Makovského (1984, průčelí gymnázia na stejně ulici), plastika Klíčení (1988, před budovou ZD na Petrovické ulici), náhrobník Čestné stráže (1950, hrob kapitána Hájka na katolickém hřbitově) a ozdobná mříž v kapli U Jánička (Jánská ulice). Ve stálé expozici Horácké galerie jsou vystavena jeho díla Babička (1947, patinovaná sádra) a Babička (1947, žula).

Bohdan LACINA

malíř, grafik, ilustrátor a sochař

* 15. 2. 1912 Sněžné – † 6. 7. 1971 Brno

Studoval kreslení na Vysokém učení technickém v Brně, v roce 1932 přestoupil k prof. Cyrilu Boudovi, Oldřichu Blažíčkovi a Josefemu Sejkovi na Vysokou školu architektury v Praze. Působil jako středoškolský a posléze vysokoškolský pedagog. Věnoval se ilustracím a grafice, později se vrátil k malbě. Lacina patří k výrazným osobnostem českého malířství 20. století. Jeho rodný dům ve Sněžném (čp. 57) připomíná pamětní desku od Miloše Slezáka. Lacina je pochován na evangelickém hřbitově ve Sněžném. V expozici Horácké galerie je z jeho děl vystavena např. Ikarova krajina (1964) a Vajíčko (1968).

Vincenc MAKOVSKÝ

akademický sochař

* 3. 6. 1900 Nové Město na Moravě – † 28. 12. 1966 Brno

V letech 1919–1926 studoval na Akademii výtvarných umění, původně malířství, poté přešel do sochařské školy Jana Šturny a Bohumila Kafky. Na jeho rodném domě na Vratislavově nám. čp. 11 je umístěna pamětní deska od Miloše Axmana. Umělec je pochován na evangelickém hřbitově v Novém Městě. Zde jsou z jeho děl instalovány: busta prvního ředitele gymnázia Leandra Čecha (1931, před budovou gymnázia na ulici Leandra Čecha), model pomníku J. A. Komenského pro Naarden (aula gymnázia, model daroval autor v roce 1957 gymnáziu, dílo je umístěno také v Uherském Brodě, nízkozemském Naardenu a americkém Betlehemu), sádrový odlitek sochy T. G. Masaryka (vestibul gymnázia), busta prvního ředitele měšťanské školy Josefa Šimka (1929,

vestibul I. ZŠ na Vratislavově nám.), pamětní deska věnována obětem II. světové války Blíží se konec mého utrpení (1945–1946, přelehlá budova zámku čp. 3 na Komenského nám.), výzdoba hlavice sloupu bývalého řeznického krámu umělce otce (1922, dům čp. 9 na Vratislavově nám.), reliéf s motivem písni Proč, kalino, v struze stojí ze stejného cyklu (náhrobník na hrobku Makovského na evangelickém hřbitově, náhrobník ThDr. Josefa Křenka (evangelický hřbitov), socha Žena s klasy (1936/1956, areál nemocnice). Makovský navrhl také znak pro novoměstský Sportovní klub (sgrafito na domě čp. 213 na Soškově ul.). Ve stálé expozici Horácké galerie je celý průřez jeho díla, např. podobizna T. G. Masaryka (40. léta 20. století) a cyklus reliéfů Voda v našem životě, vytvořený pro Kružberskou přehrnu (1961–1967).

Karel NĚMEC

malíř a grafik

* 25. 10. 1879 Nové Město na Moravě – † 17. 6. 1960 Nové Město na Moravě

Studoval v Praze na soukromé malířské škole prof. Kalvody a poté na Akademii výtvarných umění, kterou však z rodinných důvodů nedokončil. Němec maloval olejomalby, vytvářel perokresby, grafiku, dřevoryty, linoryty, exlibris, knižní ilustrace a sgrafita. Jeho rodný dům stojí na Žádáské ulici (čp. 40), pochován je na katolickém hřbitově v Novém Městě. V Novém Městě na Vratislavově náměstí vyzdobil sgrafita fasádu a interiér kostela sv. Kunhuty (např. sgrafito Sv. Václava a České nebe), Hotel Panský dům (sgrafito Pijácký) a Horácké muzeum (městský znak). V dalších částech města jsou dochována sgrafita na fasádách těchto objektů. Sv. Václav (hřbitovní kostel Nanebevzetí Panny Marie), Horymír (Makovského ul. čp. 430), Lyžář (Masarykova ul. čp. 211), Hodování a Muzika na Hotelu Musil (Masarykova ul. čp. 215), Hejkal (Hájkova ul. čp. 401), Bivoj (Šturnova ul. čp. 438), Břetislav a Jitka (Šturnova ul. čp. 439), Dalibor (Smětanova ul. čp. 459). V blízkých obcích se dochovala sgrafita Sv. Jiří (Fryšava čp. 128), Lyžářství a Turistika (hotel v Rokytně) a Naděje (Zubří čp. 44). Ve stálé expozici Horácké galerie jsou vystaveny obrazy Zimní cesta (20. léta 20. století) a Zimní motiv s chalupami (20. léta 20. století).

Julius PELIKÁN

akademický sochař

* 23. 2. 1887 Nové Veselí – † 17. 2. 1969 Olomouc

Studoval na Akademii výtvarných umění u prof. Josefa Václava Myslbeka, který si ho vybral jako svého nástupce. Šturna se stal zakladatelem moderního českého sochařství a sochařem světového jména. Na jeho rodném domě na Vratislavově nám. čp. 122 je umístěna pamětní deska se Šturnovou bustou sochaře Václava Žaluda. V Novém Městě jsou na Vratislavově náměstí instalovány tato díla: vrcholná protiválečná plastika Raněný (1920–1921, před Šturnovým rodným domem), busta T. G. Masaryka (před budovou I. ZŠ), Pomník padlým vojínům v I. světové válce (1915–1918, před Horáckou galerií), reliéf Salvator mundi – Spasitel světa (průčelí lékárny, čp. 119), na Palackého náměstí jsou umístěny sochy František Palacký (1902) a na kašně Píseň hor (1905), originál je v Horáckém muzeu, na kašně je umístěna kopie fotografována pod vedením Vincence Makovského. Na katolickém hřbitově je náhrobník Pieta (hrob Šturnových rodičů). Šturna je pochován na vyšehradském Slavíně. Ve stálé expozici Horácké galerie je instalován rozsáhlý soubor Šturnových děl, který průzvětově zachycuje celou jeho tvorbu. Vystaveny jsou např. plastiky Melancholické děvče (1906), Eva (1908–1909), Messalina (1912–1913) a Žena myjící si prs (1925).

Jiří PLIŠTIK

akademický sochař, básník a fotograf

* 28. 6. 1956 Nové Město na Moravě

V letech 1981–1987 studoval sochařství na Akademii výtvarných umění v Praze. Ve své sochařské, fotografické i literární práci Plištek staví z podvědomí, pocitů a pokouší se uchopit to, co uniká do nevědomí. V Novém Městě je z jeho děl instalována bronzová plastika Nehmatatelná postava (Komenského nám.) a busta lékaře, básníka a překladatele Josefa Svitila-Karníka (Malá ulice). Ve současnosti žije v Praze, Písečném u Bystrice nad Pernštejnem a Dánsku.

Alois PODLOUCKÝ

akademický malíř

* 24. 4. 1890 Žďár nad Sázavou – † 1. 1. 1965 Nové Město na Moravě

Absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Františka Ženíška a Vlaho Bukovace. Působil jako profesor kreslení na novoměstské reálce (gymnázium). Zabýval se rovněž fotografickou tvorbou a patří k průkopníkům krajinářské fotografie na Vysočině. V malířské tvorbě se věnoval portrétu, figurálním motivům, zátiší a krajinomalbě tematicky čerpající z rodné Vysočiny. Mezi jeho díla patří obrazy Chalupa na Studnicích (1937), Předjaří (1940), Podzimní krajina (1960).

Jiří ŠTURSA

akademický sochař

* 31. 8. 1960 Nové Město na Moravě

V letech 1979–1984 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Oldřicha Optly. Jeho tvorba přechází v poslední době od kreslení uhmel k malbě olejových obrazů. Šturna se podílel v roce 2000 na restaurování sgrafit na novoměstském kostele sv. Kunhuty. Je autorem ilustrací k Erbenově Kytiči (nakl. Triáda, 2000). V současnosti se věnuje vlastní tvorbě, ve které převládají zátiší a figurální motivy malované olejem, a také restaurátorské práci na freskách a nástěnných malbách. Žije a tvoří v Bystrém u Poličky.

Jan ŠTURNÁ

akademický sochař

* 15. 5. 1880 Nové Město na Moravě – † 2. 5. 1925 Praha

Po absolvování sochařsko-kamenické školy v Hořicích studoval na Akademii výtvarných umění u prof. Josefa Václava Myslbeka, který si ho vybral jako svého nástupce. Šturna se stal zakladatelem moderního českého sochařství a sochařem světového jména. Na jeho rodném domě na Vratislavově nám. čp. 122 je umístěna pamětní deska se Šturnovou bustou sochaře Václava Žaluda. V Novém Městě jsou na Vratislavově náměstí instalovány tato díla: vrcholná protiválečná plastika Raněný (1920–1921, před Šturnovým rodným domem), busta T. G. Masaryka (před budovou I. ZŠ), Pomník padlým vojínům v I. světové válce (1915–1918, před Horáckou galerií), reliéf Salvator mundi – Spasitel světa (průčelí lékárny, čp. 119), na Palackého náměstí jsou umístěny sochy František Palacký (1902) a na kašně Píseň hor (1905), originál je v Horáckém muzeu, na kašně je umístěna kopie fotografována pod vedením Vincence Makovského. Na katolickém hřbitově je náhrobník Pieta (hrob Šturnových rodičů). Šturna je pochován na vyšehradském Slavíně. Ve stálé expozici Horácké galerie je instalován rozsáhlý soubor Šturnových děl, který průzvětově zachycuje celou jeho tvorbu. Vystaveny jsou např. plastiky Melancholické děvče (1906), Eva (1908–1909), Messalina (1912–1913) a Žena myjící si prs (1925).

František ŽEMLIČKA

akademický sochař

* 24. 2. 1892 Benátky u Jimramova – † 19. 7. 1971 Opava

Studoval na Akademii výtvarných umění u prof. Josefa Václava Myslbeka a prof. Jana Šturny. Jeho tvorba navazovala na tradici české sochařské školy. Žemlička je autorem pamětních desek dvou československých legionářů, Františka Seidla (Nečasova ul. čp. 22) a Antonína Beranovského (Žďárská ul. čp. 84, umístěna fotkopie desky).